

Utfodring av vilt

Promemorians huvudsakliga innehåll

Denna promemoria innehåller förslag till ändringar i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905) som gör det möjligt att meddela förbud mot och villkor för utfodring av vilt.

Förslagen innebär att den myndighet som regeringen bestämmer i det enskilda fallet ska kunna meddela beslut om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn för att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller risken för att viltet orsakar allvarliga skador på egendom. Beslut om utfodring ska avse ett visst begränsat område och gälla för en begränsad tid. Regeringen föreslås få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad förbud mot och villkor för utfodring får omfatta.

Länsstyrelsen ska enligt förslaget utöva tillsyn över att beslut om utfodring följs och ha befogenhet att besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att besluten ska följas. Föreläggandena ska få förenas med vite.

Det ska vara möjligt att överklaga de förelägganden som länsstyrelsen beslutar om till allmän förvaltningsdomstol. Det ska även vara möjligt att överklaga beslut om förbud mot och villkor för utfodring.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Innehåll

1. Författningsförslag	3
1.1 Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)	3
1.2 Förslag till förordning om ändring i jaktförordningen (1987:905)	5
2. Det behövs en reglering om utfodring av vilt	7
2.1 Vildsvinsstammen är stor och ökar i snabb takt	7
2.2 Viltet orsakar skador	7
2.3 Utfodring av vilt bidrar till stora viltstammar	8
2.4 Gällande regler om jakt och utfodring	10
2.5 Riksdagens tillkännagivande	13
3. Det ska bli möjligt att förbjuda eller villkora utfodring av vilt	14
3.1 Skälen för förslaget	14
3.1.1 Det bör vara möjligt att förbjuda eller villkora utfodring av vilt.....	14
3.1.2 Möjligheten att meddela förbud och villkor bör inte begränsas till utfodring av klövvilt eller stödjande utfodring.....	14
3.1.3 Begränsningar i möjligheten att utfodra vilt bör gälla för ett visst begränsat område och för en begränsad tid.....	16
3.1.4 Vissa former av utfodring bör inte kunna förbjudas	18
3.1.5 Bemyndigandet att meddela föreskrifter om åteljakt bör utvidgas ..	18
3.1.6 Möjligheter att begränsa förbud och villkor till att inte omfatta vissa typer av utfodring	19
3.1.7 Bestämmelser om tillsyn och överklagande	19
3.1.8 Förslagets förenlighet med egendomsskyddet i regeringsformen och Europakonventionen	20
3.1.9 Förslagets förhållande till riksdagens tillkännagivande	21
3.1.10 Utvärdering	22
3.2 Ikraftträdande	22
3.2.1 Skälen för förslaget	22
4. Konsekvenser	23
4.1 Konsekvenser för det allmänna.....	23
4.2 Konsekvenser för enskilda.....	24
4.3 Konsekvenser för miljön och djurhälsan	24
5. Författningskommentar	25

1. Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktlagen (1987:259)¹

dels att nuvarande 42 a § ska betecknas 42 b §,

dels att 54 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 42 § ska lyda ”Tillsyn”,

dels att rubriken närmast före 42 a § ska sättas närmast före 42 b §,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 4 a och 42 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet besluta om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn för att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller risken för att viltet orsakar allvarliga skador på egendom.

Ett beslut ska anse ett visst begränsat område och vara tidsbegränsat.

Regeringen får meddela föreskrifter om vad förbud eller villkor enligt första stycket får omfatta.

42 a §

Länsstyrelserna utövar tillsyn över att beslut enligt 4 a § om utfodring av vilt följs.

Länsstyrelserna får besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att beslut om utfodring av vilt ska följas. Förelägganden får förenas med vite.

¹ Senaste lydelse av 42 a § 2016:971

Länsstyrelsens beslut enligt 33 § om registrering och avregistrering av licensområde eller älgskötselområde får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. en myndighets beslut enligt 4 a § om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt,

2. länsstyrelsens beslut enligt 33 § om registrering och avregistrering av licensområde eller älgskötselområde, och

3. länsstyrelsens beslut om förelägganden enligt 42 a §.

Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021.

² Senaste lydelse 2010:2001.

1.2 Förslag till förordning om ändring i jaktförordningen (1987:905)

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktförordningen (1987:905)³

dels att 15 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 43 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §⁴

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om användning av andra jaktmedel än vad som följer av denna förordning.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om undantag från kravet i 12 a § att fångat vilt omedelbart ska avlivas eller återges friheten.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om åtling för jakt *efter vildsvin* vid åtelplatser *för vildsvin* som anordnats för ändamålet (åteljakt).

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om åtling för jakt vid åtelplatser som anordnats för ändamålet (åteljakt).

Naturvårdsverket får i det enskilda fallet besluta om undantag från kravet i 11 § att fångstredskap ska vara av godkänd typ. Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om de fall då sådana undantag får beviljas.

43 §⁵

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn för att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller risken för att viltet orsakar allvarliga skador på egendom.

Ett beslut enligt första stycket ska avse ett visst begränsat område och vara tidsbegränsat. Det får inte omfatta utfodring i form av saltstenar, viltåkrar

³ Förordningen omtryckt 2000:1216.

⁴ Senaste lydelse 2018:639.

⁵ Tidigare 43 § upphävd genom 1998:183.

*eller foder som placeras på åtelplatser för
att bedriva åteljakt.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2021.

2. Det behövs en reglering om utfodring av vilt

2.1 Vildsvinsstammen är stor och ökar i snabb takt

Den svenska vildsvinsstammen har vuxit från några hundra individer under 1980-talet till ca 300 000 år 2020. Vildsvinen har numera etablerat sig i nästan hela södra och mellersta Sverige upp till och med Gävleborgs län. Det finns även sporadiska rapporter om vildsvin längre norrut. Under jaktåret 2019/20 sköts drygt 146 000 djur. Trots en omfattande jakt har nettotillväxten tidigare uppskattats till omkring 30 procent per år, vilket motsvarar en fördubbling av antalet vildsvin på tre år. Den höga tillväxttakten är unik och skiljer vildsvin från annat klövvilt. Förklaringen till den mycket höga tillväxttakten är att vildsvin har en hög reproduktiv förmåga med många ungar per år.

2.2 Viltet orsakar skador

Statistiska centralbyrån (SCB) gjorde på uppdrag av Statens jordbruksverk en utredning om viltskador i lantbruksgrödor 2014 (JO 16 SM 1502). Av utredningen framgår att 37,5 procent av de lantbrukare som odlar spannmål, trindsäd eller oljeväxter hade viltskador på en eller flera grödor. När det gäller odlarna av mat- och stärkelsepotatis hade 19 respektive 24 procent drabbats av viltskador. Motsvarande siffror för odlare av slättervall var 20 procent. Viltskador förekom på drygt 8 procent av spannmålsarealen. Störst var andelen i Götalands skogsbygder där 19 procent av spannmålsarealen hade viltskador. Mat- och stärkelsepotatis hade viltskador på nästan 9 procent av landets totala areal. Av slättervallen hade drygt 10 procent av arealen någon form av viltskada. För riket som helhet var skördebortfallet på grund av viltskador mellan 0,2 och 7 procent av den totala skörden per gröda. Variationerna var stora både geografiskt och mellan olika grödor.

I SCB:s utredning framkom att vildsvin är det djur som orsakar störst skada på alla grödor utom havre, där älg orsakar störst skada. Grödor med stora andelar vildsvinsskador var vårvete, ärter, majs, stråsäd till grönfoder, stärkelsepotatis, matpotatis och slättervall. Totalt förstördes 42 700 ton spannmål av vildsvin 2014. Mer än en fjärdedel av lantbrukarna angav att förekomsten av skadegörande vilt påverkade deras val av gröda. Vildsvin var det djur som påverkade flest lantbrukare.

För 2015 beräknades kostnaden för vildsvinsskador till mer än en miljard kronor för hela landet enligt rapporten Wild boars and farming in Sweden - an assessment of the costs (SLU 2016:10). Viltet, och i synnerhet det ökande antalet vildsvin, orsakar alltså stora samhällsekonomiska kostnader genom skador på jordbruk. Vildsvinen orsakar inte bara skador på själva grödorna. Vid slåtter kan områden med uppbökad jord och stenar orsaka materiella skador på jordbruksmaskiner. Uppbökad jord i vallodlingar som följer med in i ensilaget kan dessutom sänka näringsvärdet i fodret och öka risken för hygieniska problem som kan påverka djurens produktion och hälsa negativt, men också i förlängningen äventyra livsmedelssäkerheten. Vildsvinen orsakar också skador på annan egendom, som skogsbruk, hustomter och golfbanor.

Under de senaste fem åren har antalet viltolyckor ökat (statistik från Nationella Viltolycksrådet). Vildsvin är i ökande grad inblandade i olyckorna. Under 2019 uppgick antalet trafikolyckor där vildsvin var inblandade till nära 7 700. Motsvarande siffra för 2015 var drygt 4 200. Enligt uppgifter från Naturvårdsverket har den totala kostnaden för viltolyckor fördubblats under de senaste fem åren och uppgick 2018 till fem miljarder kronor, varav en miljard avser spårbanden trafik. Vildsvinsolyckornas andel av kostnaden är nu lika stora som algolyckornas. De samhällsekonomiska kostnaderna för olyckorna med vildsvin är alltså betydande.

Vildsvin kan även orsaka skador genom att sprida sjukdomar och parasiter till tamsvin. Klassisk svinpest förekommer i stora delar av världen och drabbar både tamgrisar och vildsvin. På senare år har utbrott skett inom EU vid enstaka tillfällen. Även afrikansk svinpest (ASF) kan drabba såväl tamgrisar som vildsvin. Sjukdomen har på senare tid spridit sig i östra Europa och flera länder inom EU har drabbats. Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) rekommenderar bland annat utfodringsförbud för att minska eller kontrollera vildsvinspopulationen och därmed minska risken för spridning av afrikansk svinpest. Även kommissionens publicerade strategi mot ASF innehåller rekommendationer om förbud mot utfodring.

2.3 Utfodring av vilt bidrar till stora viltstammar

Utfodring av vilt kan i princip ha tre olika syften. Avsikten kan antingen vara att avleda viltet, att jaga viltet eller att stödja viltet. Avledande utfodring går ut på att försöka locka bort vilt från exempelvis åkrar med växande gröda eller skogsplanteringar som behöver skyddas från viltangrepp. Vid jakt kan foder användas som lockbete för att locka till sig viltet. Dessa lockbeten

kallas åtlar och anses vara särskilt viktiga för att kunna bedriva en effektiv jakt på vildsvin. Stödjande utfodring innebär att foder tillförs i naturen för att gynna viltet. Traditionellt har detta främst gjorts under vintern när den naturliga födan är begränsad.

Det förekommer att jakträttshavare utfodrar vilt med stora mängder foder för att förbättra jaktmöjligheterna. Under senare år har utfodring, främst av klövvilt, blivit vanligare. Till skillnad från tidigare, då stödjande utfodring endast skedde utanför den så kallade vegetationsperioden, sker utfodring numera året runt, dvs. även när det finns naturlig föda att tillgå. Av Jaktlagsutredningens betänkande Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt (SOU 2014:54) framgår att andelen jägare som utfodrar vilt ökade mellan 2009 och 2013 från 41 till 55 procent. Kostnaderna för utfodring beräknades till 340 miljoner kronor för 2013 (samma SOU s. 114 f.). Enligt en studie från 2018 hade andelen jägare som bedrev utfodring på sina jaktmarker minskat till 47 procent jaktåret 2016/2017. Även den genomsnittliga kostnaden för utfodring hade då minskat jämfört med 2013, se Micaela Johansson, Supplementary feeding of game; an attitude survey of hunters, forest owners and farmers.

Utfodringen kan medföra problem även om födan i sig inte är skadlig. Utfodring leder till att vilt koncentreras till vissa platser. Om utfodringen sker med för mycket foder eller på olämpliga platser kan närliggande jordbruk drabbas av skador. Under vissa omständigheter kan utfodring medföra växande stammar av vilt. Beroende på naturliga och slumpmässiga variationer i miljö och klimat kan dock utfodring ha mindre betydelse för tillväxten. Vädret kan vid kritiska tidpunkter ha stor negativ inverkan på viltets överlevnad oavsett om utfodring sker eller inte. Variationer i naturligt förekommande föda kan också påverka effekten av utfodring. Under så kallade ollonår har t.ex. vildsvin tillgång till så mycket naturlig föda att den stödjande effekten av utfodring kan antas minska betydligt. Mycket tyder även på att utfodringens stödjande effekt ökar ju nordligare i landet området i fråga ligger och att särskilt arter med sydligare ursprung kan gynnas av utfodring genom ökad vinteröverlevnad och ökad sannolikhet för lyckad reproduktion.

Huruvida utfodring har större betydelse för förekomsten av stora viltstammar än sådana faktorer som god tillgång till naturligt foder och förekomsten av rovdjur är omtvistat. Det anses dock svårt att reglera

viltstammar med utfodring när det finns gott om naturlig föda. Jaktlagsutredningen, som bl.a. hade uppdragit åt Sveriges lantbruksuniversitet att undersöka utfodringens omfattning och effekter på vilt, bedömde att en kombination av god förekomst av naturlig föda under vissa år och utfodring under perioder med lägre produktion kan vara bidragande faktorer när det gäller de snabbt växande populationerna av främst vildsvin, men även hjort (SOU 2014:54 s. 197).

Minskad tillgång till föda drabbar i första hand unga djurs överlevnads- och reproduktionsförmåga. Även äldre djurs reproduktionsförmåga kan minska. För att äldre individer ska dö av svält krävs dock normalt ganska extrema födoförhållanden, dessutom ofta i samverkan med en ogynnsam vädersituation. På motsvarande sätt leder en god tillgång till föda eller till föda av hög kvalitet till ökade möjligheter till överlevnad och snabbare tillväxt för unga djur samt en tidigare reproduktionsstart och, för vissa arter, en något ökad livslängd. Effekten är mer påtaglig för arter med mindre kroppsstorlek och kortare livslängd. Begränsningar av utfodringen leder i sig inte till svält utan till en början till minskad reproduktion och därefter till minskad överlevnad för årsungar. Det finns därför ett intervall inom vilket begränsningar i utfodringen kan ha en reglerande effekt på populationer utan att det medför avsevärt lidande för viltet.

2.4 Gällande regler om jakt och utfodring

Med vilt avses enligt 2 § jaktlagen (1987:259) vilda däggdjur och fåglar. Djur som tillhör viltfaunan men som hålls i hägn betraktas också som vilt (prop. 1986/87:58 s. 67). Enligt 4 § första stycket jaktlagen ska viltet vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet samt att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna. I viltvården ingår enligt andra stycket samma paragraf att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

Bestämmelsen i 4 § första stycket jaktlagen utgör en påminnelse om målen för viltvården. Avsikten med bestämmelsen är att den ska tjäna till ledning för tolkningen av lagens övriga bestämmelser (prop. 1986/87:58 s. 67). När det gäller målen för viltvården anges i förarbetena följande. Målen för viltvården bör vara att bevara de arter som tillhör landets viltbestånd och

främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn tagen till allmänna och enskilda intressen. För att nå dessa mål krävs insatser av skilda slag. Bevarandet av de inhemska arterna kräver i vissa fall särskilda hänsynstaganden vid utnyttjandet av mark och vatten. Vissa arter har drabbats så hårt av miljöstörningar att särskilda räddningsåtgärder är nödvändiga. Vidare måste den illegala verksamhet som riktar sig mot hotade eller sårbara arter bekämpas på ett effektivt sätt. Åtgärder krävs också för att förhindra att främmande viltarter etablerar sig i landet till men för de inhemska arterna. Vad beträffar utvecklingen av viltstammarna måste en balans eftersträvas i fråga om stammarnas storlek. Av grundläggande betydelse för arternas bevarande är att bestånden av varje art omfattar ett så stort individantal att en genetisk variation inom arten är säkerställd. När arterna förekommer i tillräckligt starka stammar måste det bli fråga om en intresseavvägning. Jägare och en naturintresserad allmänhet kan å ena sidan förutsättas vilja ha talrika bestånd av åtminstone vissa arter. Hänsyn måste emellertid å andra sidan tas till riskerna för skador i jordbruket och skogsbruket och i trafiken (samma prop. s. 21).

I 4 § andra stycket jaktlagen anges att viltvården omfattar dels anpassning av jakten till tillgången på vilt, dels särskilda åtgärder till skydd och stöd för viltet. Med det senare avses enligt förarbetena utfodring av vilt samt utplantering av vilt och olika slag av anläggningsarbeten för att förbättra förhållandena för viltet, exempelvis iordningställande av viltvatten och viltåkrar. Det betonas att markägarnas och jakträttshavarnas skyldighet att anpassa jakten och vidta olika åtgärder ska ha samma inriktning som all annan viltvård. Vidare sägs att det av paragrafens första stycke följer att starka och livskraftiga viltbestånd ska eftersträvas men också att alltför stora viltstammar som orsakar skada i bl.a. jordbruket och skogsbruket inte är önskvärda. Några tvångsmedel för att förmå markägarna och jakträttshavarna att uppfylla sina skyldigheter föreslås inte. I förarbetena pekas dock på möjligheten för en myndighet att besluta om tvångsjakt enligt 7 § jaktlagen (samma prop. s. 68). Sådana beslut fattas av Naturvårdsverket eller länsstyrelsen. Detta framgår av 24 § jaktförordningen.

I 34 § jaktlagen anges att det inte är tillåtet att utan lov locka vilt från någon annans jaktområde genom utfodring eller på något annat sätt. Utöver denna bestämmelse och bestämmelsen om viltvård i 4 § innehåller jaktlagen inga bestämmelser om utfodring, vare sig med avseende på hur utfodring får ske eller på egenskaperna hos det foder som används vid utfodring.

I 15 § fjärde stycket jaktförordningen bemyndigas Naturvårdsverket att meddela föreskrifter om åtling för jakt efter vildsvin vid för ändamålet anordnade åtelplatser för vildsvin (åteljakt). Bestämmelsen grundas på bemyndigandet i 30 § jaktlagen som ger regeringen rätt att meddela föreskrifter om vapen och andra jaktmedel. Åtling anses således som ett jaktmedel.

I djurskyddslagen (2018:1192) finns bestämmelser om att djur som omfattas av lagen ska ges tillräckligt med foder och vatten som är av god kvalitet (se 2 kap. 4 §). Vidare ska foder, vatten och utfodringsrutiner anpassas efter djurets behov. Ytterligare föreskrifter om krav på utfodring av djur ur ett djurskyddsperspektiv får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Vilt kan omfattas av djurskyddslagen under förutsättning att det kan anses hållet av människan, se 1 §. Denna förutsättning kan vara uppfylld i fråga om hägnat vilt, men inte när det gäller vilt som inte hålls i hägn. Någon möjlighet att meddela föreskrifter om utfodring av vilt som inte hålls i hägn finns alltså inte enligt djurskyddslagen.

När det gäller vad djur får utfodras med finns det ett omfattande regelverk såväl i svensk lagstiftning som i EU-rätten. Utfodring av djur regleras i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter (foderlagen) och förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter (foderförordningen). Lagen kompletterar EU-lagstiftningen på området i enlighet med vad som anges i tillkännagivanden, senast tillkännagivandet (2019:717) av de EU-bestämmelser som lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter kompletterar. I foderlagen görs ingen begränsning av vilka djur fodret är avsett för. Lagen gäller således även för foder som används vid utfodring av icke hägnat vilt (prop. 2005/06:128 s. 237). Kontrollen över att lagstiftningen om foder och animaliska biprodukter följs utövas i huvudsak av Statens jordbruksverk, länsstyrelserna och kommunerna.

Sammanfattningsvis innehåller jaktlagstiftningen inte några närmare bestämmelser om utfodring av vilt. Det finns heller inte något bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om utfodring eller att bemyndiga en myndighet att meddela sådana föreskrifter. När det gäller fodrets beskaffenhet finns bestämmelser i lagstiftningen om foder och animaliska biprodukter och för hägnat vilt kan bestämmelser om utfodring meddelas

med stöd av djurskyddslagstiftningen. I övrigt är frågan om utfodring av vilt oreglerad.

2.5 Riksdagens tillkännagivande

Ett förslag till reglering av utfodring av vilt lades fram för riksdagen i propositionen Vildsvin och viltskador (prop. 2015/16:199). Riksdagen beslutade den 16 oktober 2016 att avslå förslaget. Samtidigt tillkännagav riksdagen att regeringen borde återkomma med nya lagförslag i frågan (bet. 2016/17:MJU4, rskr. 2016/17:26).

Det förslag som hade lagts fram i propositionen innebar att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skulle få meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn. Vidare skulle den myndighet som regeringen bestämmer ges rätt att i enskilda fall besluta om undantag från förbud mot utfodring av vilt. Enligt propositionen skulle det föreslagna bemyndigandet kunna användas för att i förordning eller myndighetsföreskrifter meddela föreskrifter om ett allmänt förbud mot utfodring av vilt som inte hålls i hägn under vegetationsperioden. I en sådan författning skulle vissa former av utfodring kunna vara generellt undantagna. Härutöver skulle det vara möjligt för länsstyrelserna att i enskilda fall besluta om ytterligare undantag från förbudet.

Enligt riksdagen var förslaget i propositionen för långtgående. Riksdagen ansåg att en reglering inte borde formuleras som ett generellt förbud mot utfodring av vilt med möjlighet till undantag. I stället borde det finnas möjlighet att i enskilda fall meddela förbud när andra lösningar inte är möjliga eller när det går att påvisa en påtaglig skada. Ett förbud borde kunna begränsas till att endast omfatta ett visst område. Det borde också kunna vara tidsbegränsat. Vidare ansåg riksdagen att det framför allt är felaktig och överdriven utfodring av klövvilt som bör regleras, se miljö- och jordbruksutskottets betänkande Vildsvin och viltskador (bet. 2016/17:MJU4 s. 10).

3. Det ska bli möjligt att förbjuda eller villkora utfodring av vilt

Förslag: Den myndighet som regeringen bestämmer ska i det enskilda fallet få besluta om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn för att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller risken för att viltet orsakar allvarliga skador på egendom. Beslut om utfodring ska avse ett visst begränsat område och gälla för en begränsad tid. Regeringen ska få meddela föreskrifter om vad förbud mot eller villkor för utfodring får omfatta.

Länsstyrelsen ska utöva tillsyn över att beslut om utfodring följs och ha befogenhet att besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att beslut om utfodring ska följas. Föreläggandena ska få förenas med vite.

Det ska vara möjligt att överklaga länsstyrelsens beslut om förelägganden till allmän förvaltningsdomstol. Det ska även vara möjligt att överklaga beslut om förbud mot och villkor för utfodring.

3.1 Skälen för förslaget

3.1.1 Det bör vara möjligt att förbjuda eller villkora utfodring av vilt

Som beskrivs tidigare i promemorian orsakar viltet årligen omfattande skador på jordbruket och skogsbruket. Vilt är också i stor omfattning inblandat i trafikolyckor. En omfattande utfodring av vilt försvårar regleringen av viltstammarna. Utfodring bidrar till högre överlevnad, tidigarelagd reproduktionsålder och hög reproduktionsförmåga och därmed till växande viltpopulationer. Kostnaderna för jord- och skogsbruket liksom de samhällsekonomiska kostnaderna till följd av trafikolyckor är stora. En frivillig samverkan inom viltförvaltningen är sannolikt det bästa sättet att komma till rätta med den beskrivna problematiken. Av olika skäl är en sådan samverkan inte alltid möjlig. Det finns därför anledning att göra det möjligt att besluta om förbud mot och villkor för utfodring av vilt. I nedanstående avsnitt behandlas frågan om hur en sådan reglering bör utformas.

3.1.2 Möjligheten att meddela förbud och villkor bör inte begränsas till utfodring av klövvilt eller stödjande utfodring

Det är främst klövvilt som orsakar trafikolyckor och skador på egendom, varför det bör övervägas om möjligheten att meddela förbud mot eller villkor för utfodring av vilt bör begränsas till att enbart gälla utfodring av just

klövvilt. Det bör också övervägas om denna möjlighet endast bör avse utfodring i stödjande syfte, eftersom det främst är sådan utfodring som kan antas bidra till de ökande viltstammarna. En förutsättning för att det ska vara lämpligt att begränsa möjligheten att meddela förbud mot eller villkor för utfodring på något av dessa sätt är att det går att på objektiva grunder skilja dels på utfodring av olika slags vilt, dels på utfodring i olika syften. Detta är nödvändigt för att ett förbud mot utfodring av klövvilt eller ett förbud mot utfodring i stödjande syfte ska kunna bli föremål för en effektiv tillsyn. Om efterlevnaden av regelverket inte kan kontrolleras på ett effektivt sätt är risken uppenbar för att regleringen kringgås och inte får avsedd effekt.

Naturvårdsverket har i en promemoria som getts in till Näringsdepartementet beskrivit möjligheterna att på objektiva grunder skilja på utfodring av olika slags vilt, särskilt klövvilt och annat vilt (NV-06958-19). Av promemorian framgår att verket gör bedömningen att möjliga begränsningar i utfodring främst ligger inom parametrarna tidsperiod och tillförd mängd foder. Enligt verket skulle möjligheterna att kontrollera efterlevnaden av ett förbud mot utfodring som gäller under viss tid vara relativt goda eftersom allt nytt foder som upptäcks under tider då förbudet gäller skulle utgöra otillåten utfodring. Även begränsningar när det gäller tillförd mängd foder skulle indirekt kunna kontrolleras under förutsättning att regleringen bygger på att utfodring får ske med foderautomater med viss angiven storlek på lagerbehållaren.

En reglering utifrån art eller syfte bedömer Naturvårdsverket som svårare att kontrollera. Klövvilt utfodras generellt sett med foder av vegetabiliskt ursprung. Sådant foder utnyttjas av många olika arter. Som exempel på fall där kontrollsvårigheter skulle uppstå pekar Naturvårdsverket på att foder som sprids på åkrar med syfte att avleda tranor och gäss även kan ätas av klövvilt och att majs som tillförts på en särskild åtelplats för björn samtidigt kan locka till sig vildsvin. När det gäller syftet med utfodring konstaterar verket att gränsen mellan utfodring i avledande syfte och utfodring i stödjande syfte är flytande och avgörs av mängden foder.

Den slutsats som måste dras av detta är att det generellt sett inte är möjligt att på objektiva grunder skilja på utfodring av klövvilt och utfodring av annat vilt. Som Naturvårdsverket har framhållit utfodras klövvilt inte med någon särskild typ av foder. Även om klövvilt ofta utfodras i olika skogsmiljöer finns det heller ingenting som hindrar viltet från att uppsöka foderplatser

som placerats i andra delar av landskapet. Det är därmed i allmänhet inte möjligt att utifrån objektiva konstaterbara fakta avgöra om utfodring sker till förmån för klövvilt eller annat vilt. Detta innebär att ett förbud mot utfodring av just klövvilt inte skulle vara möjligt att kontrollera på ett effektivt sätt, vilket i sin tur medför att ett sådant förbud skulle vara lätt att kringgå. En reglering som gör det möjligt att besluta om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt bör därför inte begränsas till att enbart avse utfodring av klövvilt, utan avse allt vilt som inte hålls i hägn.

Det är heller inte möjligt att dra några skarpa gränser mellan avledande utfodring och stödjande utfodring. Som Naturvårdsverket har påpekat är gränserna flytande. Utfodring som sker i avledande syfte kan, för att få önskad effekt, kräva att det tillförs så stora mängder foder att utfodringen i praktiken också blir stödjande. Även om det skulle vara teoretiskt möjligt att utforma ett regelverk som begränsar fodermängderna genom att ange maximal storlek för lagerbehållare i foderautomater och maximalt antal foderautomater för ett visst område skulle det medföra betydande svårigheter att för varje område där utfodringsbegränsningar aktualiseras försöka ta fram en reglering som varken medför att utfodring ändå tillåts ske i så stor mängd att viltstammarna fortsatt gynnas eller att de tillåtna fodermängderna blir så små att utfodringen inte fungerar avledande. Det finns heller inte något annat sätt att på objektiva grunder skilja på utfodring i avledande respektive stödjande syfte. Bedömningen är därför att det är olämpligt att begränsa regleringen om utfodring av vilt till att enbart avse utfodring i stödjande syfte.

3.1.3 Begränsningar i möjligheten att utfodra vilt bör gälla för ett visst begränsat område och för en begränsad tid

Det är angeläget att förbud mot och villkor för utfodring av vilt inte meddelas i större utsträckning än nödvändigt. Möjligheten att besluta om förbud och villkor bör därför bara få utnyttjas i syfte att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller allvarliga viltskador på grödor, skog och annan egendom. Förbudet och villkoren bör vidare bara gälla för de områden och under de tider då de behövs. Förbud mot eller villkor för utfodring av vilt bör därför alltid avse ett visst område och gälla en begränsad tid. Området kan t.ex. vara beläget längs en väg där det finns risk för viltolyckor eller på en plats där det finns risk för stora skador på exempelvis grödor. Det kan gälla för en kortare eller längre tid. Det kan exempelvis handla om att förbjuda utfodring under vegetationsperioden i ett

område där antalet vildsvin ökar i snabb takt, eller att under en period förbjuda utfodring längs en olycksdrabbad vägsträcka i syfte att få till stånd en förändrad syn på utfodring hos ägarna till omkringliggande fastigheter. Det bör inte krävas att skador redan har uppkommit för att utfodring ska få förbjudas, utan det bör vara tillräckligt att det finns en risk för olyckor eller för allvarliga skador på egendom. Frågan om det finns sådana risker får bedömas med hänsyn till observationer, t.ex. av att en grupp vildsvin börjar röra sig mot ett område där de kan orsaka olyckor eller skador eller av att ett visst bestånd av djur ökar i antal.

Det finns ingen rätt för allmänheten att bedriva utfodring på annans mark. Besluten om förbud mot och villkor för utfodring kommer således att riktas mot markägare och andra jaktträttshavare. Det är dessa personer som, enligt 4 § jaktlagen, ansvarar för viltvården, av vilken utfodring är en del.

I många fall kan det bli aktuellt att rikta ett beslut om förbud eller villkor mot en enda person. Ett exempel på en sådan situation är när en markägare utfodrar vilt i syfte att hålla en stor viltstam på sin egendom och viltet orsakar, eller riskerar att orsaka, skador på kringliggande lantbruk. Ett annat exempel är när en markägare utfodrar vilt i nära anslutning till en väg och därmed skapar risker för trafiksäkerheten. Det kan även bli aktuellt att fatta beslut som riktar sig till flera personer. En sådan situation kan t.ex. uppkomma i trakter med ett blandat skogs- och jordbrukslandskap där det å ena sidan finns markägare som har ett intresse av att viltstammen håller sig stor och å andra sidan lantbrukare och andra vars egendom riskerar att skadas av viltet, och där en frivillig samverkan kring förvaltningen av vilt inte varit möjlig att få till stånd. Ett annat exempel på en sådan situation är när det finns behov av att förbjuda utfodring längs en olycksdrabbad vägsträcka. I ett vilttätt område skulle det kunna handla om förbud som gäller i någon eller några mil och som omfattar all mark inom ett par hundra meter från vägen. Även om besluten i dessa fall kommer att riktas mot ett flertal personer är bedömningen att de områden där det kan bli aktuellt att fatta beslut om förbud mot eller villkor för utfodring inte kommer att vara så stora att besluten kan anses ha en sådan generell karaktär att de ska betraktas som normbeslut (jfr prop. 1975/76:112 s. 62 ff. och Håkan Strömberg, Normgivningsmakten enligt 1974 års regeringsform, 1999, s. 42 f.). Beslut om förbud mot och villkor för utfodring av vilt bör således fattas i form av förvaltningsbeslut. Det bör därför införas en bestämmelse i jaktlagen enligt

vilken den myndighet som regeringen bestämmer i det enskilda fallet får besluta om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt.

Eftersom det är de lokala förhållandena som avgör om det finns anledning att förbjuda eller ställa upp villkor för utfodring i ett visst område är det lämpligt att sådana beslut meddelas av länsstyrelserna. En bestämmelse om att länsstyrelserna ska ha denna befogenhet bör därför införas i jaktförordningen. Länsstyrelserna bör kunna agera på eget initiativ eller sedan allmänheten eller någon annan myndighet uppmärksammat länsstyrelsen på risker. När det gäller risken för trafikolyckor kan t.ex. Polismyndigheten, Trafikverket, Nationella Viltolycksrådet eller regionala viltolycksråd uppmärksamma länsstyrelsen på behovet av att ingripa med beslut om förbud mot eller villkor för utfodring.

3.1.4 Vissa former av utfodring bör inte kunna förbjudas

Det finns viss utfodring som av olika skäl inte bör kunna förbjudas. Den närmare regleringen om detta bör finnas på lägre nivå än lag. Det bör därför föras in ett bemyndigande i jaktlagen som gör det möjligt för regeringen att meddela föreskrifter om vad ett förbud mot eller villkor för utfodring av vilt får omfatta.

Ett exempel på utfodring som inte bör kunna förbjudas är åtling, dvs. när foder placeras på en så kallad åtelplats för att locka vilt i syfte att jaga. Detta jaktmedel anses vara särskilt viktigt för att kunna bedriva en effektiv jakt på vildsvin. Ett annat exempel är viltåkrar. Skälet för att viltåkrar inte bör omfattas av förbud är att det i princip är omöjligt att avgöra om exempelvis gröda har såtts i syfte att skördas eller för att gynna vilt. Det skulle därmed inte vara möjligt att kontrollera efterlevnaden av ett förbud mot utfodring som omfattar viltåkrar. Inte heller utsättande av saltstenar bör omfattas av förbud mot utfodring, eftersom det underlättar jakt. Det är därför lämpligt att regeringen i jaktförordningen avgränsar länsstyrelsernas rätt att fatta beslut om förbud mot och villkor för utfodring så att dessa former av utfodring inte omfattas av beslutsrätten.

3.1.5 Bemyndigandet att meddela föreskrifter om åteljakt bör utvidgas

När det gäller undantaget för foder som placeras på en åtelplats för att locka vilt för att jaga finns en viss risk för att det uppstår kontrollsvårigheter. De fodermängder som behövs för att bedriva åteljakt är betydligt mindre än vad som krävs för att utfodring ska fungera avledande eller stödande. Gränsen

är dock flytande, precis som när det gäller gränsen mellan utfodring i avledande respektive stödjande syfte. Det finns därför en viss risk för att förbud mot utfodring kan kringgås genom att den som lägger ut foder hävdar att syftet är att bedriva åteljakt trots att fodret i själva verket har placerats ut för att stödja eller avleda vilt. Det är därför lämpligt att det i myndighetsföreskrifter regleras under vilka förutsättningar åtling är tillåten. Samma regler för åtling bör gälla i hela landet. Föreskrifter om åteljakt bör därför meddelas av Naturvårdsverket. När det gäller jakt efter vildsvin finns redan ett bemyndigande för Naturvårdsverket att meddela föreskrifter om åteljakt i 15 § tredje stycket jaktförordningen. Detta bemyndigande bör nu, med stöd av 30 § jaktlagen, utvidgas till att gälla åteljakt efter samtliga viltarter.

3.1.6 Möjligheter att begränsa förbud och villkor till att inte omfatta vissa typer av utfodring

Genom de avgränsningar som länsstyrelserna gör när de beslutar om förbud mot utfodring kommer länsstyrelserna att kunna undanta vissa former av utfodring från de förbud som meddelas. Ett beslut om förbud måste alltså inte avse alla former av utfodring i ett visst område. Det är dock viktigt att de förbud som beslutas är utformade på ett sådant sätt att de kan bli föremål för kontroll och att de undantag som görs inte heller i övrigt motverkar syftet med förbudet. Ett exempel på utfodring som bör kunna undantas från ett utfodringsförbud är när utfodring av ett djurslag som inte kan befaras orsaka olyckor eller skador sker med hjälp av en anordning som genom sin utformning tydligt hindrar att annat vilt kommer åt fodret. Det kan t.ex. handla om att placera en fodertunna innanför ett nät av armeringsjärn vars maskor släpper igenom änder, men förhindrar klövvilt från att ta sig in. Det kan också handla om att bygga fodertunnor på ett sådant sätt att änder, men inte klövvilt, kan komma åt innehållet och att placera tunnorna innanför skyddande elstängsel. Om ett förbud redan har meddelats och en markägare önskar bedriva exempelvis sådan utfodring av fåglar som nämnts ovan kan markägaren vända sig till länsstyrelsen och begära en ändring av beslutet. Länsstyrelsen får då pröva om beslutet kan ändras med stöd av 37 § förvaltningslagen (2017:900), så att det inte längre omfattar den typ av utfodring som markägaren vill bedriva.

3.1.7 Bestämmelser om tillsyn och överklagande

Det bör vara länsstyrelsernas uppgift att utöva tillsyn över att gällande förbud mot och villkor för utfodring följs. Länsstyrelserna bör kunna besluta

de förelägganden som behövs för tillsynen. Det bör även finnas möjlighet för länsstyrelserna att besluta de förelägganden som behövs för att beslut om utfodring ska följas. Det kan t.ex. handla om förelägganden om att forsla bort foder som har lagts ut i strid med ett gällande förbud. Länsstyrelsernas förelägganden bör kunna förenas med vite.

Länsstyrelsernas förelägganden kommer att påverka enskilda på ett sådant sätt att det bör vara möjligt att överklaga besluten till domstol. En bestämmelse om rätt att överklaga sådana beslut till allmän förvaltningsdomstol bör därför föras in i jaktlagen. Det bör även vara möjligt att överklaga länsstyrelsernas beslut om förbud mot och villkor för utfodring.

3.1.8 Förslagets förenlighet med egendomsskyddet i regeringsformen och Europakonventionen

Vid remitteringen av Jaktlagsutredningens betänkande ifrågasattes om bestämmelser om förbud mot utfodring av vilt var förenliga med bestämmelsen om skydd för egendom i 2 kap. 15 § regeringsformen (se regeringens proposition Vildsvin och viltskador, prop. 2015/16:199 s. 13). Av bestämmelsen framgår att vars och ens egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller något annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Bestämmelsen ger alltså ett skydd mot inskränkningar avseende användningen av mark och byggnader. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att det som avses är allehanda inskränkningar i form av byggnadsförbud, användningsförbud, åtgärder enligt skogsvårdslagen, strandskyddsförordnande, beslut om naturreservat och andra beslut enligt den då gällande naturvårdslagen m.m. Det är således inskränkningar genom byggnadsreglerande och markreglerande bestämmelser som omfattas av grundlagsskyddet (se regeringens proposition Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor, prop. 1993/94:117 s. 49). I propositionen Vildsvin och viltskador konstaterade regeringen att bestämmelser om förbud mot utfodring inte tar sikte på användningen av egendom som enligt jordabalkens definition kan anses utgöra mark eller byggnad, utan på foder. Regeringen kom därför fram till att sådana bestämmelser faller utanför tillämpningsområdet för 2 kap. 15 § regeringsformen, även om effekten av dem innebär en inskränkning i användningen av mark eller byggnad (se prop. 2015/16:199 s. 18).

Även i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) finns bestämmelser om skydd för egendom. Av lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna framgår att konventionen, inklusive de tillägg som gjorts genom det första tilläggsprotokollet, gäller som svensk lag. Av 2 kap. 19 § regeringsformen framgår vidare att lag eller föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av konventionen.

I första stycket i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen anges att varje fysisk eller juridisk person ska ha rätt till respekt för sin egendom samt att ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Av andra stycket framgår att dessa bestämmelser inte inskränker en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten. Den möjlighet att förbjuda eller villkora utfodring av vilt som föreslås i denna promemoria bedöms vara nödvändig för att minska de risker för trafikolyckor och allvarliga skador på egendom som de växande viltstammarna för med sig. Regleringen uppbärs därmed av ett viktigt allmänt intresse. Den får även anses proportionerlig i och med att förbud och villkor endast ska få beslutas i de fall då risker för trafikolyckor och egendomsskador har identifierats och endast för ett begränsat område och för en begränsad tid. Den föreslagna regleringen bedöms därför vara förenlig såväl med Europakonventionen som med regeringsformen.

3.1.9 Förslagets förhållande till riksdagens tillkännagivande

Den föreslagna regleringen innebär sammanfattningsvis att det blir möjligt att i det enskilda fallet besluta om förbud mot och villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn i syfte att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller risken för att viltet orsakar allvarliga skador på egendom. Beslut om förbud och villkor ska avse ett visst begränsat område och vara tidsbegränsade. Det är alltså inte fråga om något generellt förbud mot utfodring av vilt, utan om en reglering som gör det möjligt att ingripa i de områden och för den tid då detta är särskilt påkallat, dvs. med beaktande av hur situationen ser ut i varje fall där en begränsning av möjligheten till

utfodring aktualiseras. Förslaget bedöms därför ligga i linje med de krav på nya lagförslag som riksdagen gett tillkänna.

3.1.10 Utvärdering

Utgångspunkten för de förslag som beskrivits ovan är att minskad utfodring bedöms vara ett av flera verktyg för att begränsa de skador som orsakas av vilt. Det är dock svårt att med säkerhet säga hur effektivt detta verktyg är och hur det kan användas på bästa sätt. En utvärdering bör därför göras när de föreslagna lag- och förordningsändringarna har varit i kraft under några års tid.

3.2 Ikraftträdande

Förslag: De föreslagna lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2021.

3.2.1 Skälen för förslaget

De föreslagna lagändringarna är angelägna eftersom behovet av att minska framför allt de skador och olyckor som orsakas av vildsvin är stort. De bör därför träda i kraft så snart som möjligt. Ett lämpligt datum med hänsyn till det fortsatta beredningsarbetet bedöms vara den 1 juli 2021.

4. Konsekvenser

4.1 Konsekvenser för det allmänna

Förslaget innebär nya uppgifter för länsstyrelserna i form av arbete med att meddela beslut om utfodringsförbud, handläggning av ärenden där enskilda begär ändringar av sådana beslut och tillsyn över att meddelade förbud följs. Det är svårt att förutse omfattningen av detta arbete, men troligen kommer det att krävas mest arbete under de första åren när systemet ska införas.

Olika länsstyrelser kommer att påverkas i olika hög grad eftersom viltstammarnas utbredning och problemen med viltskador och viltolyckor – och därmed också behovet av att ingripa mot utfodringen – varierar över landet. Det finns anledning att tro att behovet av tillsyn över meddelade förbud inte kommer att vara alltför omfattande. På sikt bör också möjligheten att meddela utfodringsförbud leda till en minskning när det gäller mängden viltskador och därmed till att länsstyrelserna besparas annat arbete som problem med vildsvin medför, såsom stora mängder telefonsamtal från drabbade personer. Regeringen gör därför bedömningen att länsstyrelsernas kostnader för merarbete i samband med förslaget kan uppskattas till 3 miljoner kronor årligen under perioden 2021–2025. Detta kan finansieras inom ramen för förstärkningen av vildsvinspaketet i budgetpropositionen för 2021, som är en del av livsmedelsstrategin. Regeringen bedömer vidare, mot bakgrund av vad som nämnts ovan, att arbetet efter 2025 kan finansieras inom ram.

Förslaget innebär att det blir möjligt att överklaga beslut om förbud mot och villkor för utfodring. Det blir även möjligt att överklaga beslut om förelägganden som länsstyrelsen meddelar inom ramen för sin tillsyn. Det är svårt att förutse antalet överklaganden till domstol. Bedömningen är dock att det kommer att handla om ett fåtal fall årligen. De kostnader som förslaget medför bedöms därför rymmas inom Sveriges Domstolars befintliga anslag.

För Naturvårdsverkets del innebär förslaget att det befintliga bemyndigandet att meddela föreskrifter om åteljakt efter vildsvin vidgas till att omfatta samtliga arter. De kostnader som är förenade med arbetet med att ta fram föreskrifter om åteljakt bedöms verket kunna hantera inom nuvarande ekonomiska ramar.

Möjligheten att förbjuda utfodring i syfte att förebygga eller minska risken för bl.a. trafikolyckor med vilt förutses leda till en minskning av mängden

vilt och därmed av trafikolyckor där vilt är inblandat. Detta bör minska kostnaderna för trafikolyckor. En utebliven förändring bedöms tvärtom kunna bidra till en fortsatt ökning av vilt med fortsatt ökade kostnader för viltolyckor.

4.2 Konsekvenser för enskilda

Möjligheten att förbjuda utfodring i syfte att förebygga eller minska risken för bl.a. allvarliga skador av vilt förutsätts leda till en minskning av mängden vilt och därmed av skador av vilt på jordbruksgrödor och skog. Detta bör minska de ekonomiska förlusterna för jordbruk och skogsbruk på grund av viltskador. En utebliven förändring bedöms tvärtom kunna bidra till en fortsatt ökning av vilt med fortsatt ökade kostnader för viltskador.

För den som önskar utfodra vilt trots att det finns ett förbud mot utfodring uppstår en ökad administrativ börda eftersom han eller hon måste göra en begäran om att beslutet ändras så att den önskade utfodringen kan bedrivas alternativt överklaga beslutet om förbud.

Den föreslagna möjligheten för Naturvårdsverket att meddela föreskrifter om åteljakt innebär att det, när bemyndigandet utnyttjas, kommer att bli tydligt för enskilda när det är tillåtet att lägga ut foder i syfte att bedriva jakt. Tydliga föreskrifter om vad som gäller för åteljakt har länge efterfrågats av bl.a. Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och bör leda till minskade oklarheter för enskilda och minskade konflikter mellan enskilda om vad som gäller för åteljakt.

4.3 Konsekvenser för miljön och djurhälsan

En begränsning av utfodring av vilt förutsätts leda till ökade möjligheter att hålla viltstammarna på lämpliga nivåer utifrån de ekologiska förutsättningarna. Det samlade betetrycket från hjortar och rådjur på främst lövträd och örter gör att minskade stammar kan antas bidra till en bättre uppfyllelse av miljömålen levande skogar och ett rikt växt- och djurliv. En reglering av vildsvinsstammen minskar de negativa effekterna på jordbruket och ökar därmed indirekt möjligheten att uppnå miljömålet ett rikt odlingslandskap. Utökade möjligheter att hålla vildsvinsstammen på en lämplig nivå kan även ha positiva effekter när det gäller riskerna för spridning av afrikansk svinpest och andra sjukdomar.

5. Författningskommentar

4 a § jaktlagen

Bestämmelsen är *ny*. Enligt *första stycket* får den myndighet som regeringen bestämmer i det enskilda fallet besluta om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn. Sådana beslut får fattas i syfte att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller risken för att viltet orsakar allvarliga skador på egendom. Det krävs inte att skador redan har uppkommit för att beslut ska få meddelas, utan det är tillräckligt att det finns en risk för att olyckor ska inträffa eller att egendom ska skadas allvarligt. Frågan om det finns sådana risker får bedömas med hänsyn till observationer, t.ex. av att en grupp vildsvin börjar röra sig mot ett område där de kan orsaka olyckor eller skador eller av att ett visst bestånd av djur ökar i antal.

Av *andra stycket* framgår att ett beslut ska avse ett visst begränsat område och vara tidsbegränsat. Området kan t.ex. vara beläget längs en väg där det finns risk för viltolyckor eller på en plats där det finns risker för stora skador på grödor. Det kan också gälla för en kortare eller längre tid. Det kan t.ex. handla om att förbjuda utfodring under vegetationsperioden i ett område där det har observerats att ett visst bestånd av djur ökar i antal.

I *tredje stycket* finns ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om vad ett förbud mot eller villkor för utfodring får omfatta. Regeringen har därmed möjlighet att i förordning begränsa möjligheten att besluta om förbud mot och villkor för utfodring. Med stöd av bemyndigandet kan regeringen exempelvis föreskriva att beslut om förbud mot eller villkor för utfodring inte ska omfatta utfodring i form av saltstenar.

42 a § jaktlagen

Paragrafen är *ny*. Av *första stycket* framgår att länsstyrelserna utövar tillsynen över att beslut om utfodring följs. Genom bestämmelserna i *andra stycket* får länsstyrelserna möjlighet att beslutade förelägganden som behövs såväl för tillsynen som för att beslut om utfodring ska följas. Det kan t.ex. handla om förelägganden att forsla bort foder som har lagts ut i strid med ett gällande beslut. Förelägganden får förenas med vite. Allmänna bestämmelser om vite finns i lagen (1985:206) om viten.

54 § jaktlagen

Paragrafen innehåller bestämmelser om möjligheten att överklaga beslut enligt jaktlagen. *Första stycket* ändras redaktionellt på så sätt att överklagbara beslut anges i en punktlista. I *första punkten* anges att det blir möjligt att överklaga en myndighets beslut om förbud mot och villkor för utfodring. Den redan befintliga möjligheten att överklaga beslut enligt 33 § tas upp i *andra punkten*. I *tredje punkten* anges att det blir möjligt att överklaga de förelägganden som länsstyrelsen beslutar om inom ramen för sin tillsyn. Utöver detta görs redaktionella ändringar som innebär att bestämmelsen om vilka beslut som inte får överklagas flyttas till *andra stycket*, medan bestämmelsen om att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten flyttas till ett nytt *tredje stycke*.